

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za oelo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v dijaškem
semenišču (Knaben-
seminar.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Posojilnice preveč obdačene.

Nekaj časa so hranilnice tudi kmetskim lju-
dem bile na korist in pomoč, noveje dni in še
bolje pa tako imenovane posojilnice (Vorschuss-
kassen). Kajti tukaj je vsak zaupanja in kredita
vredni lahko in hitro dobil denarjev in mu ni tre-
balo veliko potov, potroškov, cenitve in vknjiže-
vanja, kakor pri posojilih iz hranilnic. Denarni
promet se je vsed tega po vsej Avstriji jako po-
množil. Ljudje so se združevali in začeli sami
sebi pomagati. Najbolj opazujemo to pri živahnih
naših bratih Čehih. Ti so osnovali v zadnjih 6
letih posojilnic: 228 na Českem, 191 na Morav-
skem in 2 v Šleziji, skupaj 421 ter se je v njih
samo lani denarjev iz roke v roko djalo 300 mi-
lijonov goldinarjev.

Uspešno delujoče posojilnice česke posnemati
začeli so povsod, tudi na Slovenskem. Tukaj so
se najprvle lotili tega nemškutarji, da bi za po-
litične namene Slovence v večnih kleščah držali.
No, in take posojilnice so večidel slabo gospodarile
sebi in deležnikom na škodo in so propale
ali vsaj uže umirajo na primer: in . .
. v Slov. goricah. Naposled poprijeli so
se dela narodnjaki slovenski ter posojilnice osno-
vali v Ljutomeru, Ormožu in Šoštanj, slov. graško
pa so po srečnih volitvah v okrajni zastop nem-
škutarjem izvili. Moramo pa takoj pristaviti in pou-
darjati, da so vrli narodnjaki pri tej reči veliko
žrtvovali in še sedaj mnogo časa, truda, žrtvujejo,
da potrebne zavode ohranijo zoper najhujšega jim
neprijatelja, zoper davkarijske urade, ki jih pre-
oblagajo z neznosljivimi dačami. Te so pogosto
tolike, da presesegajo ves dobiček in je vsled tega
mного posojilnic uže prenehalo n. pr. na Koro-
škem. Jednaka osoda žuga vsem, ako se temu
ne pride kmalu v okom. Posojilnice niso za
ta namen osnovane, in v pravem pomenu niti biti
ne smejo, da bi deležniki denarjev si prisluževali
in se bogatili, ampak da se priprostim ljudem na
podlagi vzajemnega podpiranja v sili pomaga do
lehkega, hitrega in ne predragega kredita, se vé

brez škode za deležnike. To je v sedanjih zamo-
tanih denarnih razmerah potrebno in smemo zopet
radi biti, da so pri zadnjih volitvah nemški libe-
ralci propali in prodrli konservativni in narodni
poslanci. Kajti prvi so s postavo od 21. maja
1873 posojilnicam zadjali smrtno rano, slednji jo
pa skušajo sedaj zaceliti. Česki narodni poslanec
g. Hevera je državnemu zboru nasvetoval predlog
s katerim se bo posojilnicam stanje poboljšalo.
Da bo predlog sprejet, o tem ni dvomiti. Njegovi
razlogi in dokazi so premočeni. On dokazuje
namreč, da morajo posojilnice plačevati šestero,
oziroma sedmero in osmero dačo, časih celo od
tega, kar je posojilnica kde dolžna. To je pre-
silno in državni zbor, oziroma njegova konserva-
tivno-narodna večina, si pridobi mnogo zaslug, ako
nam tukaj zopet popravi, kar so liberalci skvarili
ali v nemar puščali celih 6 let! Ako pa si poso-
jilnice oddehnejo, potem bodo slovenski narodni
možje gotovo tudi drugod poguma dobili in osno-
vali potrebnih posojilnic n. pr. v Celji, v Mari-
boru itd.

Slovenski poslanci v državnem zboru.

II. Kar zadeva višjih učilišč, gotovo ne se-
gamo tako daleč, da bi zahtevali lastno višje učil-
išče z izključivo slovenskim učnim jezikom. Naši
iz srednjih šol dobajajoči učenci imajo jugoslo-
vansko vseučilišče v Zagrebu, ako hočejo
na slovanskem vseučilišču dalje študirati. Ako pa
hočejo pohojevati nemško učilišče, bodo tudi s
popolnim znanjem nemškega jezika v vsako sto-
pili; ali to vsaj bi jaz za naše juriste želel, da bi
uže enkrat oživele z najvišjo naredbo od leta 1871.
na Gradskem vseučilišču ustanovljene stolice se
slovenskim učnim jezikom za praktične juridične
učne predmete. Nj. ekscelexca tedanji naučni mini-
ster in zdanji vodja naučnega ministerstva dr. Stre-
mayr nam je l. 1871. obljubil, da bode izpeljal to
Najvišjo naredbo, zato upamo, da bode zdaj rešil
svojo možko besedo in storil to, kar nij šamo v korist
našega naroda, ampak kar je tudi v korist cesar-

stva; kajti tudi država mora želeti, da uradniki, ki občujó s prebivalstvom, znajo jezik onega naroda, mej katerim živé.

Slovenski narod je zmirom zoperstavil se zoper nespoštovanje svojih narodnostnih pravic, ón je neprenehom trpko občutil, to tudi v vsakej seji te visoke zbornice izrazil po svojih zastopnikih in mi samo obžalujemo, da je visoka hiša bila za to zmirom gluha. Deloma morebiti iz neznanja razmer, deloma pak vsled pomisleka, katerega sem uže preje pojasnil, ker se je v naših željah iskalo sovražnosti zoper nemško narodnost, na katero nijsmo nikdar mislili. Vemo in čutimo, da vsi narodi v Avstriji premorejo kaj samo tedaj, ako prijateljski složno delajo v skupni smoter, narediti našo domovino trdno in močno. Ako je tedaj razmerno tako majhen narod, kakor je slovenski, poslal 14 zastopnikov v državni zbor, je s tem pokazal, da želje, katere ti poslanci navajajo tukaj v imenu prebivalstva, niso neopravičene, niso v zraku viseče. Oni možje, ki so se v prejšnjih letih v tej visokej zbornici vèdli tudi kot zastopniki slovenskega naroda, a žalibog v tem svoj nalog iskali, da so ponižavali pred svetom lastno deželo in na laž stavili narodne zastopnike, ako so le-ti naznanjali opravičene želje naroda tej visokej zbornici, niso bili več voljeni, znamenje, da narod z njihovim delovanjem ni bil zadovoljen, mej tem, ko so bili narodni poslanci skoraj povsod voljeni soglasno.

Visoko vlado dozvoljujem si na jeden odnošaj opozoriti. Naj ima óna še tako dober namen, da bi se izvedla narodna ravnopravnost, a podložni uradi ne verujó v njeno resnost, ne verujó, da so ti nameni v resnici tudi taki, ki se morajo izvesti.

V upravi in, priznamo odkrito, tudi v sodstvu, je v Avstriji mnogo gnjilega, in drugače tudi ne more biti, ako se je rabilo in zlorabilo politiške in celo sodnijske uradnike za agitacijsko orodje strankarskim nameram, kakor se je to godilo v poslednjih letih; ako uradnik misli s politiško agitacijo prikrivati slabe strani svojega uradnega delovanja, in zato, ker velja za dobrega politiškega rogo vileža, misli, da sme dolžnosti svoje kot državni uradnik zanemarjati. To, gospóda moja, nij zdravo stanje, uradnik naj bi si bil v zvesti, da je državni uradnik, da je on tu za narode, a ne strankarsko sredstvo za jedno stranko ali jeden narod, da mora tedaj upravo in sodstvo voditi v popolnem nepristranskem smislu! (Dobro! na desnej.) Koncem prejšnje državnozbornske seje je nj. ekscelenca minister notranjih stvari izjavil, da uradnik se mora vzdržati vsake razdraženosti zoper katero koli narodnost v Avstriji. Od te izjave se na nižjih stopnjah še nij opazilo doslé kaj učinka. Navesti čem v to samo jeden vzgled. Kakor znano, je pred nekoliko tedni najhujša nesreča za kmetsko prebivalstvo, goveja

kuga, prikazala se v nekaterih okrajih Kranjske in spodnje Štajerske. Cesarsko okrajno glavarstvo v Ptuiju je, kakor hitro je se stvar razvedela, razglasilo dotične oglase, a samo v nemškem jeziku. (Klici na desnej: Čujte!) Čisto slovenskim občinam, v katerih se često nijeden človek ne najde, ki bi nemški uradni slog prav razumel. Pri tako važnej stvari, ko gre na jednej strani za ohranjenje narodnega premoženja, na drugej strani pa tudi za visoke kazni zoper nevbogljivce, celo do 500 gold, se tako ravnanje vendar ne da na noben način opravičiti. A slovenski časopis, ki je ta dogodjaj popolnem resnično naznanjal vladi, bil je konfisciran od ljubljanskega državnega pravništva. (Klici na desnoj: Čujte! Čujte!)

Ravno tako so, da omenjam še jednega vzgleda, poštné nemško-slovenske blankete odpravili, in na mesto njih so stopili samo nemški, akopram so stroškovi za jedne kakor za druge čisto jednaki, ker óne kratke vrstice slovenskega tiska na blanketah ne pouzročajo nikakoršnih večjih stroškov. Samo v jednem slučaji, kedar se pobirajo davki in pristojbine, takrat je slovenski jezik ravnopraven, te uradne akte oddajejo većinom tudi v slovenski besedi in kmet ima vsaj to jedno veselje, da v slovenskem jeziku izvé, koliko davkov in pristojbin da mora plačati. (Veselost na desnej.)

Od ustavoverne stranke Slovenci nismo dobili nič in tudi sedaj nebi smeli ničesar od nje pričakovati. To priča njena adresa, kder se zopet postavlja na stališče okornega odbijanja in osornega zanikavanja, mej tem ko si je po celej Avstriji pot naredilo preverjenje, da se more samo sè spravo in sporazumljenjem nasprotnemu sovražjenju uže konec storiti. Jaz bi želel, da bi bili v tem trenutku vsi složni in se trudili vsi za tem jednim smotrom, doseči na podlagi v ustavi danih določeb zadovoljenje vseh narodov avstrijskih. Ker pa adresa manjšine hoče nadaljevati dozdanji boj in neče sporazumljenja in sprave, zato ne morem za-njo glasovati. Nasprotno pa vidi adresa večine, kar vsakdo najde in lahko prečita, poklic Avstrije v mirnem z vsajemnim pospeševanjem omogočenem razvijanju vseh narodov svojih, naj si bodo katere koli narodnosti; sporazumljenje je njeno geslo in bratsko skupno delovanje v povzdigo obče blagosti in moči cesartva njeni smoter. In ker vlada gre za tem smotrom in kot avstrijska vlada hoditi mora, ako hoče sploh Avstrijo pripeljati do boljše bodočnosti, nje narode pa dožadovoljnega in srečnega življenja, zato so nje nastop po celej Avstriji radostno pozdravili. Prebivalstvo avstrijsko se je vsaj uže smelo nadejati, da bode stari razpor in prepir zdaj prenehal, in da bode na mesto razdražujočega nasilstva nastopila nova doba jednakega prava in jednake svobode vsem. Zavoljo tega in iz vsega preverjenja bodem glasoval za adreso večine. (Odobranje in ploskanje z rokami na desnej.)

Gospodarske stvari.

Še precej neznan postranski pridelek za kmeta.

Zvunaj na Nemškem zlasti na Turingijskem se razne lesovine za sprehajavne palčice, solčnike, dežnike, za cevi, za pipe in smodkine pipe in sploh za pipe pridelujejo in zarezajo. Takega lesa se tukaj neverjetna množina priredi pa tudi v razne umetalne potrebšine podela. Nekoliko tega lesa za tančiče stvari pride tudi iz daljnih tujih dežel. Tuje lesovine, iz katerih se razne tanše umetalne reči izdelujejo, so: oljka, mirta, lavor, limonin in pomorančin les, granatno, kavino, jagodično, mastikovo drevo, probkov hrast, cer, zelenik, ameriški hrast, čajev les in pigment. Izmed teh imenovanih lesovin se tudi mirta, oljka, pistacija, zelenik, granatno drevo, jagodično drevo, probkov hrast in cer navlašč za take namene zarezja in prireja. Po vsi srednji Nemčiji pa namesto tujih lesovin rabijo domače platane in ameriške hraste. Pa ravno v toliki množini se v srednji Nemčiji podelujejo lesne jablane, dren, leske z naravnimi roči, višnje, brinje, trsi, lesna črešnjaja, glog, trnjolice, jesen, mlado hrastje, zimolez, tisovec in drugo tako lesovje. Vendar se pa mora še sila veliko pripravnega takega lesa iz tujih dežel vvažati in sicer za dragi denar. Vse te lesovine bi se pa lahko dobivale iz rok domačih pridelovavcev, kar posebno o naših avstrijskih in zlasti slovenskih kmetovavcih velja. To bi bil lep postranski kmetijski zaslužek, kakor pač podnebje in zemlja kaže. Tako so na Nemškem v Turingijskem poskusili in reč se je dobro obnesla. Taka pridelava lesovin za palice in roče bi našim pridelovavcem na tisoče goldinarjev lahko nesla, zdaj pa gre ves ta lep denar v tuje kraje. Od kupcev s palicami, od izdelovavcev solčnikov in dežnikov palic in ročajev se lahko poizvé, da še za one tuje lesovine, ker domačih ni, na tisoče goldinarjev v tuje kraje izrazpošiljajo, iz katerih morajo svoje surovine naročiti in primeroma prav drago plačati.

One lesovine, iz katerih, sprehajavne palčice, palice za solčnike, dežnike, biče, pipine cevke itd. narejajo, se le redkokdaj iz pravih gozdov sekajo in režejo. Večidel rastejo po grmovju ob plotih, grabah, mejah, ob potokih in rekah, ob ribnikih in bazarjih in sploh po takih krajih, ki niso ne za poljedelstvo, ne za sadjerejo, po rebrih in kamenju, po pesku in po zarah, z eno besedo po krajih, ki bi tudi drv za kurjavo le pičlo kaj priridili. Da bi se za prirejo prej imenovanih lesovin dobra zemlja v dobri legi odločila, to ne kaže in bi se tudi ne izplačalo. Se ve da je to drugače pri lesnih jablanah, gruškah, črešnjah, glogu in trnjolici, ktere sorte lesovin se iz semena s pridom za gori imenovane namene pridelovati dadó in ktere imajo v pravih drevesnicah po tisoč in tisoč zasajenih. Kajti le v takih drevesnicah

se dajo ravni stebličiči v velikem številu, kakor jih obrtnija potrebuje, vzrediti. Taka ravna stebila pa se tudi dobro plačajo. Nasipi ob železnicah in zare so za prirejo takih lesovin kakor vstvarjene.

Tako pridelovanje lesovin pa zahteva tudi nekoliko skrbi in dela. Treba je pregosto vejevje porezovati, zredčevati in vzravnati. Treba je umetnih grč in gumb, ktere potem takim stebličem ceno še le prav povišujejo, ki pa tudi dela in truda zahteva. To se doseže, ako se na mestih, na kterih se je stebličem vejevje porezalo, pokončni zarezki naredijo in sploh protje in palice tako vravnajo, kakor potrebe nanesejo. Posebno dragoceni les, ki se zarad preobilnih vej in grč ne pusti rad vpgibati, se more, dokler še ni popolnoma dorastel, ravno vzrejati. V ta namen se naredi na zvunajni strani tam, kjer je les kriv, poprečna zarezja za četvrt ali tretjino debelosti palčičine. Od tod se zarezja potegne na vzgor tako visoko, da se deblo upogniti da. Rana se potem z drevesnim voskom zamaže.

Poglavitno delo pri tem vzrejevanju obrtnijske lesovine je porezovanje in obrezovanje stebel o pravem času, tako da protje ali palice visoko ali nizko mladike poganjajo. Le tako se priredijo mnoge in ravne mladike. Tako se mora slasti z javorjem, jesenom in brestom ravnati. Te lesne sorte se morajo prav po pravilih logarskih porezovati in prikrajševati. Tiste lesovine, po kterih posebno zavolj tega poprašujejo, ker imajo naravno raščene ročaje, kakor n. pr. zimolez (Hartriegel) in brinje (Wachholder), dobivajo naravne ročaje s tem, da jim korenine krivo rastejo. Za to se mora posebno vzrejevavčeva skrb in pazljivost na ta del teh lesovin obračati, da se, ko se useka ali ureže, tudi kos krivo raščene korenine na deblu pusti, iz kterega se potem ročaj skrivi.

Drugo mlado lesovje, kakor leska, mladi hrast, lesna jablana in podobne lesovine se sopet tik nad korenino krivé in tudi na deblu samem pri gostem vejevju in dajo tako zaželene podobe ročajev. Zopet pri drugih se dobodo ročaji, da se razumno in ročno usekajo ali urežejo debela, na kterih se kos veje pusti in iz njega pozneje ročaj napravi. Slasti na višnjah se morajo take veje puščati. Taka višnjava debela se potem drago plačujejo. Nektera višnjava debela so razpokana, kterih razpoke, dokler so še surova, ne zapazijo. Za take in enake potrebe so posebno prikladni, tisovec, brinje, leska, javor, mladi hrast, jesen, na kterih se prav pogosto naravne grče same od sebe delajo. O tistih lesovinah, ki se za rečene namene ne luščijo ali strzajo in ktere se morajo kako drugače za dalje obdelovanje pripraviti, se v obče ne dajo posebna ravnala postavljati, ker se lastnosti lesovine ravnajo po zahtevah posameznih fabrikantov. Kot občno ravnalo le velja, da se mora vsaka lesovina, ki se s kožo ali skorjo vred podeluje, v muževini rezati in brž na prodaj postaviti. V Turingiji na Nemškem se tako pridelovanje

raznih lesovin precej pogosto od kmetovavcev sem ter tje godi; kdor se sam neče ali ne more temu delu posvetiti, ga lahko starejšemu delavcu prepusti, ki se mora pa prej dobro podučiti, kako je z raznimi lesovi za palice in ročaje ravnati. Sploh je to lahko delo, ki pa zahteva vedne pazljivosti.

Kako se boleno vino ozdravlja.

Potovaje po slovenskih goricah sem pri nekem izvedenem vinoreju za nekatere vinske bolezni izvedel zdravil, ktera tukaj priobčim.

1. Ako je vino boleno, da se vleče in ni za rabo. V tem slučaju se vino stoči v pripravno kad, ter se s za to pripravnim bičem ali gajžljo tepe tako dolgo, da se lepo tekoče počuti. Bič za ta namen je veriga s tremi verižicami, ali pa navadna ketna ali lanec. Zamore se pa tudi to ozdravljenje v sodu goditi, če se z bičem skoz pilko po vsem sodu močno pretepa. Za kakih 8 ali 14 dni potem se vino naj pretoči, da odpade gnjiloba.

2. Kedar je vino plesnjivo; ktera bolezen nastane, ako se vino dene v plesniv sod. Zoper to bolezen se z dobrim uspehom rabi navadno oglje. Na polovnjak vina se vzeme 4 pintov oglja, ki se drobno stolče in potem pri pilki v sod spusti. Sod se naj dobro pregene, da oglje s vsem vinom v dotiko pride. Kedar se je vino sčistilo, se naj pretoči, in sitni plesnjivec je odpravljen.

3. Kedar vino po suhem sodu neprijeten okus dobi, da ni za rabo, se ta bolezen ozdravi, ako se pri pilki obesi v vino kaki čevelj dolgi koren hrena, ki pa mora biti lepo ostrugan in snažen. Za nekatere dni se hren izvleče, ki je vsled bolezni ves črn. Koren hrena se zdaj dobro ostruže in zopet v sod obesi. In to se tako dolgo ponavlja, dokler hren celo zdrav v sodu ne ostane. Ako je eden koren se porabil, se naj drugi vzeme. Po tem nedolžnem zdravlilu zgubi vino neprijeten suholasti okus, ter prav črstvo in okusno postane.

H.

Depisi.

Iz Celja. (Kosarna za deželne brambovce — okrajni zastop). Ker si je postavilo celjsko mesto novo poslopje za mestne šole, se je prejšnje šolsko poslopje poleg farne cerkve odločilo kot kosarna za deželne brambovce. Iz tega je prihajalo na mnoge strani veliko nepriličnosti. Slednjič je vojaška oblastnija sama pripoznala, da ova hiša pred velikimi vratmi farne cerkve — ne sodi v kosarno. Pretečeni teden je posebna komisija hišo preiskavala ter izrekla razsodbo, da ima celjsko mesto deželnim brambovcem priskrbeti primernejše stanovanje. Kakor čujemo, vtegne mesto nakupiti in v kosarno spremeniti nekdanjo Lasnikovo usnjarsko tovarno pri sv. Mak-

similjanu, ki že par let stoji in je lastnina celjske hranilnice. Vsakako je želeti, da se brambovci iz sedajšnjega poslopja poleg cerkve prej ko mogoče preselijo v primernejšo hišo. — Pri tej priliki naj še opomnim, da se še do zdaj ni razsodilo, jeli ima celjska okolica kakšno pravico do omenjenega, nekdanja šolskega poslopja pri farni cerkvi ali je to poslopje v neomejenem posestvu celjskega mesta. Še žive priče so dokazale, da so okoličani pomagali ovo šolsko hišo zidati. Upamo, da spretni mož, kteremu je okoličanska občina vso reč izročila, bo vse storil, kar je le mogoče, da ta soseska od mesta prejme primerno odškodnino za to hišo. — Volitve v okrajni zastop celjski so končane. Žalibog da se ni od narodne strani za to reč ob pravem času skoraj nihčér nič brigal. Toda upati smemo, da med izvoljenimi zastopniki je vendar večina slovensko-konservativna; v kratkem se ima izvoliti načelnik in drugi poslovalci okr. zastopa. Gospodje, pogovorite se o tej zadevi ob pravem času, da se ne bo zopet volilo brez vsakega reda vse križem, kakor na primer pretečeno saboto, ko so se izbirali zastopniki izmed kmečkih občin!

Iz Velenja. (Dvojico Guzajevih pajdašev) so tukaj v Šaleški dolini popadli. Kradli so tod okoli, kar so mogli doseči: različno človeško obleko, kakor tudi konjsko opravo in drugo kmetijsko orodje. V večih krajih so vlomili in tudi v tukajšnjo grajščino Adamovičevo poskusili vdreti, ali bili so odgnani. Žalostno zares; ali žalostnejše je še, da se ljudje nahajajo, ki poznano, vkradeno blago kupujejo. Takim možem bi morala slavna vlada oziroma sodnija nič manj, kakor tatovom samim po prstih resnobno potipati. Tak slučaj ima zdaj c. k. sodnija v obravnavi — bode mo videli izid!

Iz Središča. Čudne reči se v našem nekdam tako složnem, tako narodnem trgu godijo. Nemamo pač več na kormilu sére in poštene glave g. Modrinjaka, ampak prišli smo v roke Martin Čuleku, ki pa se od onih dob, odkar je občinski predstojnik, raji podpisuje „Tschullegg“, bržčas zato, da bi se ne zameril okrajnemu glavarju. Ko bi se o meni po novinah kaj takega pisavalo, kakor o tem Tschulleggu, skril bi se tri sto metrov pod zemljo. O središčanskem županu šteje se namreč v broju 230 „Slov. Nar.“ blizu takole: Naš župan so mož, da je le malo takih. Ponemčiti nam hočejo naš prijazni trg, ki je do tih dob stal za Slovenstvo vedno pogumno in neumahljivo kot trda skala, tako, da so najodličnejši narodnjaki ponosno pokazivali na nas, postavljajoči nas na izgled drugim trgov in mestom. Pa ta Martinova namera odnaroditi nas se ne bode posrečila. Pridobili so sicer par prikimavcev in razcepili so za čas lepo složnost prejšnjih let, ali prepričani smo, da bo se sloga taki opet povrnola, kedar odpih-nemo Martina iz prestola, na kterege si je tako široko vsedel, ko da bi iz njega nehtel več vstati

na veke vekov. Pa ne samo med nami, tudi med sosedi Horvati bi naš Tschullegg rad širil nemško kulturo, zatoorej dobivamo zdaj tako zvane „živinske liste“ na nemškem jeziku, če hočemo živino v Čakovec ali v Varaždin na semenj gnati. Horvati se temu kaj veselijo ter pravijo: „Ovi švabski pasuši so gotovo sredstvo proti kugi, ar muž, koj piše ime svoje sa dvaput toliko pismeni nego što treba mora biti nekakov osobiti veštak i naučen čez vuha“. In prav imajo Horvati. Gospod Tschullegg imajo res šest šol kako tako pod klubkom. Popiej se je pri odborovih sejah obravnavalo vse v slovenskem jeziku, kajti Središče je tako izključivo naroden trg, kakor njih je malo na Štajerskem. Ali gosp. župan in ž njimi par modrih glavie mislijo si: Središče je varoš, Središčani so purgarji, za purgarje pa je nepristojno za svoj blagor slovenski se razgovarjati, lepše je če se to zgodi nemški, že zato da nemore vsak bregušar kaj zmes zinoti. Pri prejšnjih volitvah so vselej vsi Središčanci soglasno volili kandidata od narodnih mož priporočenega, sedajni župan pa se vozi v Ptuj okrajnega glavarja pitat, koga sme voliti, da se mu nebi zemeril. Tako je bilo lani, ko so narodnjaki sklenoli voliti g. Kada. V Ptujju sešel se je z nekim narodnjakom ter mu rekel: „tos pegrajf i nit bi ir aufn Kada ferfoln zaje“. Glej dragi moj, odvrnil mu je taj, gosp. K. je v vsakoj vrsti gospodarstva tako izurjen mož, ka mu malo zdaj para najti, tudi našemu narodu nikoli ni krivic nanašal in prepričani smemo biti, da bode naša tako skromna zahtevanja vedno rad podpiral. Ko je potem naš Martin na svoje veliko začudenje zvedel, da okrajni glavar takrat ni zoper narodnjake, ampak ž njimi, se je tudi on za g. K. odločil in za njega potegoval. Za slovenske časnike naš g. župan in krčmar ne zmorejo groša, v njihovoj krčmi šopiri „Tagespošta“; iz nje zanimajo si vso svojo politično modrost. Preljubeznjivo „Tagespošto“ pa si naročujejo, pravi „Sl. Nar.“ z občinskimi denarji? Občina je namreč precej bogata in ker so župan ob enem blagajnik, se to bez sitnob lahko zgodi. Lepa nova Središčanska kasa je polna denarjev, zatoorej skrbi se za olepšanje trga. Okoli onega hrama, ki je bil tako srečen, da so pod njegovoj strehoj bivali blagajnik, zdaj tudi župan, se je vsak jarek obzidal celo če je krt kakov rov napravil. Ej! naš župan so pač le mož, da je malo takih!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Nadvojvodinja Kristina se je 15. novembra t. l. slovesno in s prisego vpričo cesarja odpovedala pravici nasledništva za se in svoje otroke na avstrijskem cesarskem prestolu. Potem je odpotovala na Španjsko h kralju Alfonzu, čegar žena je sedaj in kraljica španjska. — Svitli cesar dobili so sijajnih gostov: danskega kralja

in kraljico in njunega zeta ruskega cesarjeviča Aleksandra, ki bo kedaj ruski car, in jegovo ženo. Cesar so cesarjeviča odlično sprejeli in ga 3krat v lice poljubili ter 3 dni v cesarskem dvoru kot gosta častili. Nemškim in judovskim pisacem, ki vedno zoper Ruse ščujejo, je to močno nepovoljno, ker sedaj vidijo, da iz zveze Avstrije z Bismarkovo Nemčijo proti Rusiji ne bo — nič! Iz Dunaja peljal se je ruski bodoči cesar skoz Prago, kder je bil od našega cesarjeviča Rudolfa pozdravljen, in potem dalje naprej v Berolin obiskovat nemškega cesarja. — Jednako neljubo dirnolò je nemške liberalce to, da so cesar podelili grofoma Hohenwarthu in Jaroslavu Klam-Martinecu gotovo vsled njunih izvrstnih govorov v državnem zboru — prvi red železne krone. Tudi so svojo zadovoljstvo izrekli o dosedanjem delovanji državnega zbora, ko so se stalno izvoljeni 3 predsedniki grof Koronini, dr. Smolka in naš slovenski baron Goedel prišli poklanjat. To priznanje res zasluži. On govori veliko menje, kakor prejšnji liberalni zbor, pa veliko več dela. V kratkem bodo marljivi odbori dodelali najvažnejše postave in jih zboru predložili. Naši slovenski poslanci so v večih odborih, baron Goedel je predsednik odboru železniškemu, g. Herman odbornik pri računskem odboru. Primorceem je državni zbor dovolil brezobrestne državne podpore 60.000 fl. posebno za nakup pšeničnega semena, ki se ondi še mesenca novembra sejati da. Velika nesreča se je zgodila našim poslancem: grof Barbo je od mrtuda zadet, in se je bati celo smrti. Liberalni poslanci so v hudih zadregah, ker vidijo, da jim upanje gine, kedaj več na prejšnjega konja vlesti. Delajo, upijajo, godrnjajo, kujajo se, in nemirno okoli sebe poprijemljejo pa nikder se ne morejo prejeti. Liberalce dr. Edelmann je skušal vse poslance, ki imajo za kmeta kaj srca, okoli sebe zbrati. Toda konservativni poslanci so se temu močno začudili, kako sedaj tisti poslanci v menjšini kmeta k srečju pritiskujejo, ki ga v svojej 6letnej vsemogočnej večini drugače še poznali niso, kakor če so mu večjih davkov, večjih bremen nalagali v povzdigo in slavo nemško-liberalne veličasti? Zazdelo se jim je to početje sumljivo ter so pod predsedništvom konservativnega poslanca Thurnherra sestavili odsek poslancev, ki bodo posebno gledali na koristi in potrebe kmetskih ljudi. Za prvo so sklenoli pretresti, kakove nasledke za kmetski stan je pokazalo od liberalcev sklenjeno svobodno trganje posestev? Česki poslanci dr. Rieger, dr. Srom in knez Lobkovic predložili so cesarju načrt svojih tirjatev gledé na ravnopravnost. Cesar so načrt blagovoljno sprejeli. — Bivši minister Lasser, glavni steber ustavoverskih liberalcev, — je umrl! Oggerski državni zbor je sprejel podaljšanje vojaške postave na 10 let in vladin načrt postave o bosensko-hercegovinskej upravi. V Bosnijo začelo se je mnogo Nemcev seliti. Naši vojaki v Novopazarskem okraji trpijo veliko zarad hude zime!

Vnanje države. Srbski knez Milan biva v Nišu, kamor je tudi narodno skupščino pozval; v svojem prestolnem govoru je veselje izrekel, da je Srbija sedaj povečana in od vseh vlad kot neodvisna država priznana; obečal je potem osnovati vseučilišče, nacionalno banko in potrebne železnice staviti. — Ruski principi potajajo po Evropi, ministri pa doma s cesarjem premišlujejo, kako bi se dalo vojništvo prenarediti in zboljšati, zlasli artilerija, katerej hočejo 2700 novih kanonov prirediti, od Orenburga naprej v Taškent do meje ob Indiji pa merijo velikansko železnico. Perzijski kralj pozval je več avstrijskih oficirjev, da mu vojaštvo uredijo po avstrijskejši šegi; pozvani oficirji so se pa posvadili med seboj in nekateri hočejo domov. Turški sultan je nekoliko prikimal Angležem in obljubil sedaj prenarediti in zboljšati uradništvo itd. v Malej Aziji, toda v glavno tirjatev ni privolil ter ni dopustil, da bi grabljivci kos dežele vzeli v Siriji otoku Cipru nasproti. Tudi Egipta ne bodo Angleži lahko celó pograbil, ker jim tukaj vse nasprotuje in jim zavida. Znani Abdel-Kader, ki je nekdanj branil Algerijo zoper Francoze, je umrl v Damasku 75 let star. Francoski trgovci so prodrli do sred Afrike in zasledili izvire reke Niger. Doma pa Francozi čedalje hujše preganjajo katoliško Cerkvo; sedaj kujejo postavo, ki bo škofijam zabranila kaj posestva imeti. V Parizu so $\frac{1}{3}$ katoliških šol zaprli in starše posilili otroke pošiljati v mestne freimavrske, ki so pa tako drage, da mora mesto 1,300.000 frankov več davka plačevati. — Irski škofje so se potegnili za tlačene Irce, ki neizmerno trpijo, ker so jim angleški naselniki vsa zemljišča vzeli.

Za poduk in kratek čas.

Središčani in Ormožki grajščaki.

Zgodovinski spominki — posneti iz Središke kronike, ktero spisuje M. Sl.

III. Ob binkoštnih praznikih leta 1633 so se pri farni cerkvi sv. Duha Središčani zopet z Ormoškimi podložni zavolj neke puške razprli in do krvavega stepli. Na predvečer je namreč nek Ormožanec nekemu tržanu puško vkradel in ko so ga drugi den s puško zasačili, nastal je ravs in kavs in zopet so začeli eden na drugega streljati, da so več ljudi celo umorili, druge pa nevarno ranili. In tako še prva pravda ni prav dotekla, ko se je že druga začela. Središčani so imeli v Gradcu svojega zastopnika, nekega Habholca. V nekem pismu od dne 10. aprila 1634 mu pišejo, da imajo mnogo prič, ki bodo svedočile, da so Ormožanci streljati začeli in da so še le potem se v bran postavili, ko je pet Središčanov celo mrtvih, četvero pa zlo ranjenih obležalo. Da bi pravda gladkeje tekla, so zastopniku v Gradec pošiljali razun zaslužene plače, še tudi

kaj posebnega kot navržek; enkrat 60 polžev in 100 jajc, drugokrat dva tolsta purana, enkrat pa celo dva polovnjaka Ljutomerske starine. Toda ž njim niso bili dolgo zadovoljni in začeli so mu prav ojstro pisati ter mu celo očitali, kako so mu povrh njegove plače dali še dva štrtinjaka vina in marsikaj drugega. L. 1638 imeli so že drugega advokata, dr. Nachtigala v Gradcu. Ta njim dne 14. marca 1638 piše, da ima upanje, da bode stvar dobro iztekla. Tudi nje prosi, naj mu obljubljeni štrtinjak dobrega vina v Gradec pošljejo, ker v Radgoni, kamor so mu ga brezplačno postaviti obljubili, zavolj strašnega požara, ne bi lahko voznika dobil. Konečno pa pristavi še sledečo zanimivo opombo: „Ker g. župnik od sv. Duha celo proti gospodom priča, kakor je iz glavnega zapisnika zaslišanih prič razvidno, naj mi gospodje vzrok tega naznanijo, da se bom v svoji „impugnaciji“ vedel ravnati.“ Kaj so mu na to odpisali, se žalibog ni dalo najti; sploh pa tudi ni znano, kako je ta pravda iztekla.

Vmez pa so prišli še tudi drugi prepiri, ki so zastarano mrzenje in sovraštvo le podpihovali in tako je razdraženost rastla od dneva do dneva. Ormožki grajščaki so nalagali Središčanom vse-sortne dače, njih silili celo k tlaki in tako kratili njihove pravice. Tržani so se pa njegovim nezaslišanim tirjatvam z vsemi močmi vpirali in tako je prišlo zopet do novih razprtij in novih tožeb.

V nekem pismu od l. 1606 toži 20 tržanov gospoda barona Ladislaja Pete, Ormožkega grajščaka, da je mesca aprila l. 1606 dal zavolj neke na novo vpeljane tlake več ko dvajset tržanov v nek nesnažen in nespodoben turen zapreti, v kterega so drugače le razbojnike in najzlobnejše ljudi (Ergisten Mallefiz Personen) zapirali. V njem so morali več dni brez jedi in pijače ostati in povrh še plačati 100 gld. kazni.

V drugem pismu od l. 1643 toži Niklavž Repesa in 60 tržanov barona Adama Štefana Pete, da sta njegov oficir grof Lovro Valpotič in oskrbnik Jernej Laub z drugimi služabniki na binkoštni torek, dne 26. maja l. 1643 ob eni uri popoldne na njihovem posestvu pri Dravi blizu Repeševega mlina, raznesla in podrla tri ulnjake. Svoje ukaze so grajščaki tržanom pošiljali sploh le v nemškem jeziku; kedar so pa bili v denarnih zadregah, znali so prositi — kdo bi verjel — celo po slovenski. Tako postavim je baron Štefan Adam Pete dne 11. septembra l. 1643 poslal Središkemu županu nemški ukaz, ki se v prevodu tako-le glasi:

„Ljubi moj župan! zares ne vem, kaj bi si od vas mislil, ker mojega pismenega in ustmenega naročila ne izpolnite in vam naložene trojne telesne dače ne odrajtate. Zategadelj vam s tem še enkrat ojstro zapovem, da mi ovo dačo še dnes, ali k večjemu jutri do osmih odrajtate, drugače vas bom dal brez vsega usmiljenja rubiti.“

Ravno tisti baron Štefan Adam Pete je znal pa tudi v slovenščini prav lepo prositi, če je bilo denarja treba. Županu Balazu Modrinjaku je na primer pisal to-le:

„Dobar dan Vam Bogh day y Zdrawje draghi Richtar moy Sseranski!

Sstanovito nebi Vass rad bil Istim Bantuval alj Pokih dob, da je tako ulika potrbucha, poslete mi moy Richtar edno tridesseti Reinskih gori, hochu Vam na oni penzi, kay bi Imal k finkusdu dati, obrachuniti, a Vam pako Wutom nistar kriuo in tesko ne bude. Wutom mojum hoteniu zada mi ne zmanjkujete, a i ja Vam pak hochu Vazdar milostivan Gospodin ostati.“

Sploh smemo iz tega sklepati, da so že nek-dajni Sredjščani bili narodni in njim je bila slovenščina ljubša, kakor nemščina. (Dalje prih.)

Smešničar 47. Kaj so centralisti, kaj autonomisti? Kmet (ki pridno slovenske časnike bere): Povej mi, povej Boštjan, ki si tako modra glava, kaj neki hočejo naši časniki z besedama „centralisti“ in „avtonomisti“ reči, ki ju zdaj vsak dan v njihovih listih beremo? Čevljar. Jaz ti, prijatelj, to prav lahko razložim s tem, če ti rečem, da centralisti so prav to, kar so taki čevljarji, ki čevlje po enem kopitu narejajo za vse ljudi, naj imajo majhno ali veliko nogo, — avtonomisti pa so podobni dobrim čevljarjem, ki čevlje ljudem merijo po njihovih nogah, večih ali manjih. Kmet. Hvala ti! Res, da nisi samo mojster čevljar, kakor iz tega vidim, ampak tudi mojster politikar. „Novice.“

Razne stvari.

(Okrajni sodnik v Arvežu) imenovan je g. Kajetan Klar bivši adjunkt v Gradcu.

(Pšenečljivo svinjsko meso) so v Trstu zasledili v doposlanih klobasah in vsled tega je mestni zastop v Ljubljano, Celovec in Gradec naznanil, da ne sme v Trst nobena svinjetina, ako ni zraven spričevala, da je zdrava.

(† Janez Leon) daleč znani knjigar in tiskar v Celovcu je umrl 77 let star. V njegovej založbi in tiskarni izišlo je mnogo slovenskih knjig raznega zadržaja.

(Profesor J. Glaser) je vendar enkrat iz Šlezije prestavljen v svojo slovensko domovino, koja pristrčno ljubi. Doma je iz Hoč pri Mariboru. Sedaj pride za profesorja v Trst. Hvala tistim, ki so vrlemu narodnjaku pomagali priti zopet na domača tla! Naj se ne pozabi še na marsikoga n. pr. na g. profesorja Šumana in g. profesorja Müllerja, ki je moral iz Maribora v Bregenz, na čegar prejšnje mesto v Maribor je prišel nemec, ki si pa tudi dalje želi, kakor čujemo.

(Morje razbilo) je letos 1354 ladjij; blaga se je tako uničilo v vrednosti 520 milijonov goldinarjev.

(Zlato svetinjo s krono) odlikovan je g. Ferdinand Kada v Ormožu zarad zaslug pri gruntnej vpenitvi. Ta je sedaj dokončana na Štajerskem, Kranjskem, v zgornjej Avstriji in v Šleziji.

(Marljivo krađejo) ljudje, da je groza, vse kar dobijo; še bčele niso več varne. Poročil imamo o tej meštiriji toliko, da nam hoče prostora zmanjkati.

(Sedemdesetletnico) veselo obhajal je č. g. J. Jane, župnik v Solčavi obdan od mnogih duhovnih bratov in pobožnega ljudstva. Več prihodujč v „Cerkvanej prilogi“.

(V Šikolah na Dravskem polji) so se posestniki z mlinarjem pravdali zavoljo vode in pri tem zapravdali brez uspeha okoli — 300 fl.

(Iz Griž pri Celji) se nam poroča o žalostnej surovosti, da je sin lastno mater in mlajšega brata z nožem napal in ju hotel umoriti. Sosedu so zločin komaj zabranili.

(Štipendija) za ubogega slepega človeka na Štajerskem v znesku letnih 105 fl. je razpisana do 31. dec. 1879. Prošnje se vlagajo pri deželnem odboru štajerskem.

(V Bosno in Hercegovino) zamorejo se od 16. nov. t. l. naprej pošiljati navadna pisma po navadnej ceni 5 kr. v Novi-pazarski okraj pa je treba koleka za 15 kr.

(Nove zemljiščne (gruntne) knjige) obveljajo 1. dec. t. l. katastralnim srenjam: Kulmburg, Gros-sonntag, Sodineč, Pichla, Dornach in Radiga v Arveškem okraji, št. Martin in Wresowa v Celjskem okraji, Lanzendorf, Zogendorf, Raduha, Rossberg in Leutschdorf v Gornjegrajskem okraji, sv. Martin pod Wurtembergom, Loperschitz. Tedaj romajo stara nemčurska imena v nove gruntne knjige — ob enem znak ponemčevanja slovenskih imen.

(Nemec zadušil) se je v gornjem Štajerskem, ker je tobak tako strastno žvekal, da si ga je par listkov še zvečer pred spanjem privoščil; toda spečemu smukne tobak v goltanec in ga zaduši.

(Povožen) je bil hlapec Jožef Erjavec, ko je v Trbovljah nesrečno prišel pod težek voz s premogom obložen. Nesrečnik bil je takoj mrtev.

(Ponarejen srebrn goldinar) iz cinka in svinca se je izdal v Grušovljah pri Celji. Slep denar je pravemu precej podoben, le nekoliko večji je in manjka mu napisa: „Viribus unitis“.

(Mariborčani) volijo vsako leto nekaj mož v mestni zastop, kar stane po 153 fl. To je gola potrata in baron M. Rast ima celo prav, da nasvetuje volitev vsako tretje leto. Menje volitev nam je treba pa teh boljših!

(Družba tatinskih viničarjev) iz Kamce in Leitersberga imela je v Mariboru prodajalca ukradenih reči. Društveniki so dobro izhajali, ker imajo nekateri izmed njih na stotine goldinarjev v mariborskeje hranilnici. Sedaj so jim delo ustavili, ker so jih zasačili. Velik voz poln ropotije nakradene: krampov, motik, sekir itd. pripeljali so mariborskeje sodnji na razpolaganje.

(Okrožnico vsem gg. občinskim predstojnikom) svojega političnega okraja razposlal je dne 11. nov. t. l. g. Julij Seeder, okrajni glavar mariborski, ter naznanil, da je sedaj ves okraj neokužen, vendar ostanejo sodnijski okraji, kot namejni zoper živinsko kugo, dolžni držati se določil § 27 postave zoper govejo kugo. Okrožnica je nemško-slovenska, in slovenščina pravilna, gladka in lahko umljiva. Hvala g. glavarju!

(Mariborska čitalnica) napravi 23. nov. zvečer besedo, tombolo in ples.

(† Oče slavnih Miklošičev) je v Ljutomeru umrl 90 let star.

(Sv. misijon) pri sv. Ilji poleg Slov. Gradca bodo od 4. do 12. decembra obhajali č. g. Lazaristi iz Celja.

(Spremembe v Lavantinskej škofiji). Č. o. Benedikt Hrtiš je postal vikar slov. fare v Ptujju, č. o. Klement Šalamun vikar sv. Vidse fare pri Ptujju Fr. Pole, provizor v Podčetrtku (s pridržanjem I. kaplanije v Šmariji) in č. g. Ad. Srobotnik, provizor pri sv. Primožu na Pohorji. — Prestavljeni so č. gg. kaplani: J. Smole v sv. Peter pod sv. gorami, — J. Korošak v Loče, — S. Gaberc ostane kaplan v Ponkvi, A. Podhostnik v sv. Jur na južn. železn. II., — J. Žmavec k sv. Marjeti na Pesnici, Fr. Nahtigal v sv. Štefan, — A. Vamberger v Ribnico, — J. Očgerl v Slivnico pri Mariboru. Kaplanija v Svičini in druga kaplanija v Vitanji ostaneta začasno izpraznjeni.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali letnino č. gg.: Stranjšak M. 2 fl., Altman 1 fl., Hajšek J. 1 fl.

Loterijske številke:

V Trstu 14. novembra 1879: 66, 4, 54, 82, 89.
V Lincu " " 65, 15, 81, 27, 44.

Prihodnje srečkanje: 29. novembra 1879.

Naznanilo

zarad prošenj za deželne štipendije na sadje- in vinorejske šoli v Mariboru, 4 po 146 fl. in 5 po 73 fl. vsaka, se opomni, da se naj vložijo do 1. decembra 1879. pri ravnateljstvu ove šole. Več pové naznanilo v 45. šte. „Slov. Gospodarja“, izdanega dne 7. novembra 1879.

V Gradcu dne 28. oktobra 1879.

2—2

Deželni odbor štajerski.

Dražba cerkenega vina.

V četrtek t. j. 27. novembra ob 10. predpoldnevom se bode v cerkveni kleti v Jarenini

20 polovnjakov

kesno nabranega vina prodavalo.

Cerkveno predstojništvo v Jarenini.

Dražba cerkvenega vina.

V pondeljek 24. t. m. se bo vino sv. Martinske in sv. Barbarske cerkve pri sv. Barbari pri Wurmbergu prodavalo. Cerkveno predstojništvo.

Železna ognjišča

in jih posamezne dele, potem

peči

iz plehovine ali litega železa,

nagrobne križe

priporoča po najnižji ceni

Danijel Rakuš-eva

ŽELEZARIJSKA KUPČIJA

8—8

v Celji, v graškeji ulici.

Priporočilo.

Častiti duhovščini priporočamo naše

VOŠČENE SVEČE,

katere so izdelane iz čistega najlepšega beljenega čebelnega voska, za čigar popolno čistost in izvrstno trpežnost v gorenji sva poroka in še pristavimo, da še denarja ne vzameva, če nam kdo dokaže, da je od nas dobil sveče, katere niso bile čiste in pravične.

Najine sveče se ne odkapajo, nikdar ne kadé in goré z mirnim lepim plamenom, ter imajo nad to veliko prednost, da jih ni treba nikdar vsekavati, ker ves stenj sam pogori.

Imava zmerom veliko zalogo dobro vležanih cerkvenih sveč, v vsih velikostih in družih voščenihi izdelkov.

Cena najinihi sveče je — gledé na to, da je nepokaženo blago — najnižēja in jih pošiljava na dom najinihi častitihi prejemnikov, to je na najbližnjo železnično postajo franko in proste vsake voznine.

Prosiva naju kmalo s cenjenimi naročili ali vprašanji počastiti in se priporočava

z odličnim spoštovanjem

1—3

P. & R. SEEMANN,

Ljubljana, Gradišče, Vegove ulice, št. 8.